

Szatmári László alezredes, a ZMNE doktorandusza

A NATO-OROSZORSZÁG TANÁCS

A hidegháború után alakult NATO-Orosz Tanács olyan tárgyalási fórum, amelynek keretében a Szövetség tagjai és Oroszország a közös érdekeire, közös fenyegetésekre együttes választ keres. Jelen dolgozat áttekinti a NATO-Orosz kapcsolatok fejlődését 1991-től, a NATO-Oroszország Tanács megalakulásához vezető utat, a Tanács rendeltetését, működését, fő feladatait, a napirenden lévő főbb témákat, és következtetéseket von le a fórum jövőjével kapcsolatban.

The NATO-Russia Council (NRC) was established after the end of the Cold War as a negotiation forum. In the framework of the NRC the North-Atlantic Alliance and Russia are seeking together for answers to the common threats on the basis of their common interests. This study gives an overview of the developments of the NATO-Russia relations since 1991, describes the way leading to the establishment of the NRC, characterizes the main goals, tasks and current issues on the agenda of the NRC, and tries to offer some conclusions regarding the future of this forum.

„A mai nap komoly eredmény egy nagy Szövetség és egy nagy európai nemzet számára. Két korábbi ellenség most partnerré vált, leküzdve 50 év megosztottságot és egy évtizednyi bizonytalanságot. Ez a partnerség közelebb visz bennünket egy még nagyobb célhoz: a történelemben először egységes, szabad és békés Európához.”¹ Ezekkel a szavakkal méltatta Bush amerikai elnök 2002. május 28-án a NATO prágai csúcstalálkozóján a NATO-Oroszország Tanács felállítását. Hat év erőfeszítéseit tükrében tekintsük át az eredményeket.

*A NATO-orosz kapcsolatok formálisan 1991-ben kezdődtek, amikor az Oroszországi Föderáció csatlakozott az Észak-atlanti Együtműködési Tanácshoz (1997 óta: Euro-atlanti Partnerségi Tanács), amelynek fő feladata az volt, hogy a hidegháború befejeződése után előmozdítsa az átláthatóságot és a párbeszédet a Szövetség tagállamai és más – főként európai – államok között. Oroszország 1994-ben a *Partnerség a békéért mozgalom* részese lett, megteremtve ezzel az utat a gyakorlati együttműködéshez: Moszkva 1995-től nagy létszámú kontingenst ajánlott*

---

¹ <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2002/05/20020528.html>

fel a bosznia-hercegovinai NATO-vezetésű békefenntartó erők (IFOR majd SFOR) állományába.

Az 1997-ben aláírt NATO-Oroszország Alapító Okirat² hivatalos alapot teremtett a NATO-orosz kapcsolatoknak és a NATO-orosz Állandó Közös Tanács³ felállításával a kétoldalú konzultációs és együttműködési programok beindulásához vezetett. Ugyanakkor a hidegháború szelleme diktálta bizalmatlanság akkor még meggátolta, hogy a tanács teljes mértékben kiaknázhassa a benne rejlő lehetőségeket. A koszovói légi műveletek miatti ellentétek jelentősen visszavetették az együttműködést, ugyanakkor Moszkva jelentős diplomáciai szerepet játszott a koszovói válság megoldásában és a KFOR támogatására békefenntartókat is küldött 1999 júniusában. Ettől az évtől kezdve jelentősen javult a viszony a két fél között.

2002-ben, a NATO-Oroszország Tanács megalakulásával új lendületet és tartalmat kapott az együttműködés. A tanács létrehozásáról szóló döntés megszületésében komoly szerepet játszottak a 2001. szeptemberi terrortámadások, amelyek ráirányították a figyelmet a közös fenyegetésekre adandó közös és koordinált válaszokra. E döntés jól demonstrálta a NATO-tagállamok és Oroszország készségét a közelebbi együttműködésre a tartós és átfogó európai béke érdekében.

A NATO-Oroszország Tanács rendeltetése és működése

A NATO-Oroszország Tanács (a továbbiakban az angol megnevezés alapján: NRC⁴) a 2002-ben elfogadott „*NATO-Oroszország kapcsolatok: új minőség*”⁵ című dokumentum alapján jött létre. Ez az anyag nagyban épít az 1997-ben jóváhagyott NATO-Oroszország Alapító Okiratban⁶ megfogalmazott célokra és elvekre. Az NRC rendeltetése az, hogy olyan tárgyalási fórumot kínáljon, amely elősegíti a NATO és Oroszország közötti kapcsolatok javítását. A konszenzus elvén működő szervezetként a biztonsági témákra vonatkozó folyamatos politikai párbeszéd alapján működik, feladata a problémák korai felismerése, a közös megközelítési módok kimunkálása és – szükség esetén – közös műveletek végrehajtása.

² Founding Act on Mutual Relations, Cooperation and Security between NATO and the Russian Federation, Paris, 27 May 1997

³ Permanent Joint Council (PJC).

⁴ NATO-Russia Council

⁵ NATO-Russia Relations: A New Quality, Declaration by Heads of State and Government of NATO Member States and the Russian Federation 28 May 2002

⁶ Ld. 2. sz. lábjegyzet

A dokumentummal összhangban a NATO-tagállamok és Oroszország egyenrangú partnerként tevékenykednek a közös érdeklődésre számot tartó területeken az NRC keretében. Ez biztosítja az euró-atlanti régió biztonsági kérdéseinek széles spektrumát felölelő konszenzus-építéshez, együttműködéshez, együttes határozathozatalhoz vagy együttes fellépéshez szükséges konzultációs mechanizmust. Az NRC tagjai nemzeti minőségben tevékenykednek úgy, hogy figyelembe veszik a közös vállalásokat és kötelezettségeket; közös döntéseket hoznak, és egyenlő felelősséggel tartoznak a hozott döntések megvalósításáért.

Az NRC az Alapító Okiratban megjelölt, közös érdeklődésre számot tartó területekre fókuszál. A már napirenden lévő kulcskérdésekben intenzív együttműködés folyik, míg a partnereknek lehetőségük van újabb együttműködési területeket javasolni.

A Szövetségesek és Oroszország nem mindig és nem mindenben értenek egyet, és az ellentétes álláspontok sokszor meg is maradnak. Ugyanakkor az NATO-Oroszország Tanácsban meglévő együttműködési szellem mozgatórugója mégiscsak az a tény, hogy minden tag érdekelt a közös stratégiai prioritások megvalósításában és mindannyian egyforma kihívásokkal szembesülnek.

A NATO-tagállamok állam- és kormányfői, valamint az orosz elnök pozitív módon értékelték az NRC gyakorlati eredményeit 2008 áprilisában a Bukaresti Csúcstalálkozó alatt szervezett második NRC csúcstalálkozón. Jaap de Hoop Scheffer NATO-főtitkár a találkozót „*az együttműködés szelleme iránti folytatólagos elkötelezettségünk újabb határozott jeleként*”⁷ értelmezte.

Mint azt a korábbiakból is láthattuk, *az NRC a NATO és Oroszország kapcsolatainak javítására létrehozott tárgyalási fórum*. A kulcsterületekkel munkacsoportok és bizottságok foglalkoznak. Az NRC egyik legfontosabb megkülönböztető vonása a korábbi kapcsolatformákkal szemben, hogy itt az Állandó Közös Tanácsban megszokott „NATO+1” rendszer helyett „huszonhetek” formátumban zajlanak az egyeztetések.

Az NRC plenáris ülésein, ahol mind a 26 NATO-tagállam és az Oroszországi Föderáció nagykövetei és katonai képviselői vesznek részt, a NATO főtitkár elnököl. Ezeket az ülések legalább havonta egyszer összehívják. Az NRC államok külügy- és védelmi miniszterei, valamint

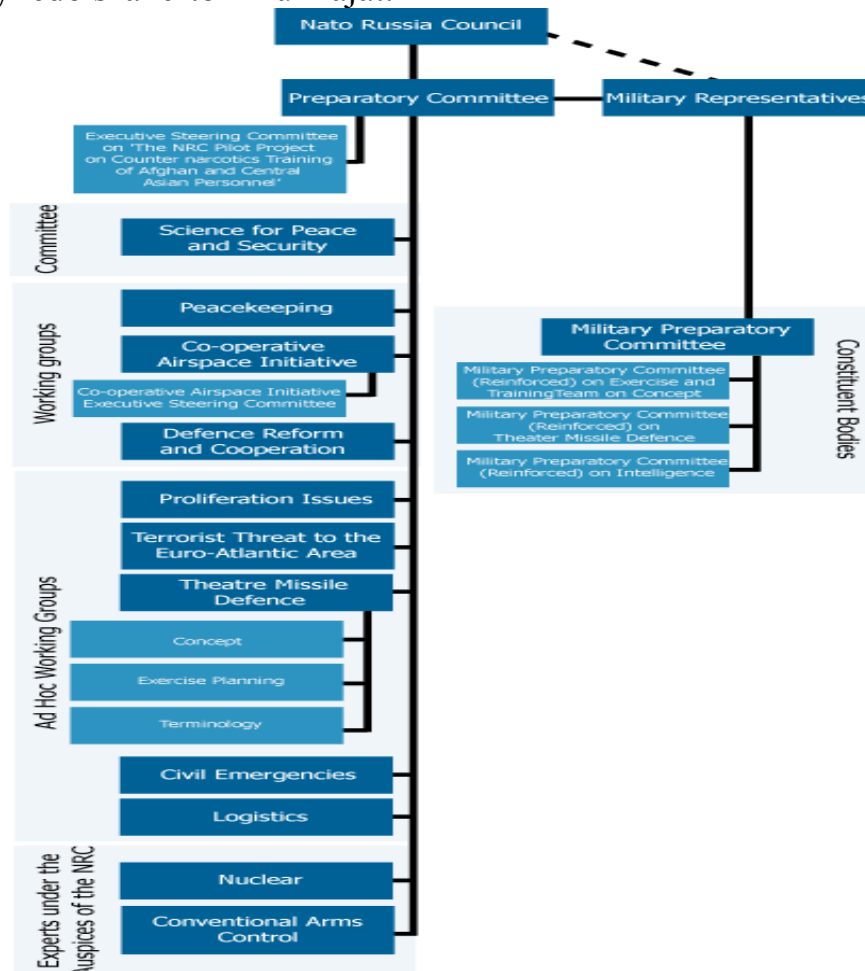
---

⁷ <http://www.nato.int/docu/update/2008/04-april/e0404b.html>

vezérkari főnökei évente kétszer találkoznak, vagy – amennyiben ilyet szerveznek, akkor – a NATO csúcstalálkozókon tanácskoznak.

A konkrét témák kidolgozását munkacsoportok és bizottságok végzik (jelenleg összesen 27), ők készítik el a minden évben jóváhagyott éves munkaprogramot is. Az említett munkacsoportokban egy-egy terület mélyreható tanulmányozása folyik. Pillanatnyilag a következő munkacsoportok működnek: terrorizmus, proliferáció, békefenntartás, hadszíntéri rakétavédelem, légtérelőőrzés, katasztrófa-védelem/polgári védelem, védelmi reform, logisztika, tudományos együttműködés (L: az alábbi ábrát).

Fontos újítás az előkészítő bizottság életre hívása. Ez a testület legalább havonta kétszer ülésezik abból a célból, hogy előkészítsék a nagykövetek találkozóit, és hogy nyomon kövessék az NRC érdekében tevékenykedő szakértők munkáját.

A NATO-Oroszország Tanács felépítése (Forrás: <http://www.nato-russia-council.info/htm/EN/structures.shtml>)

Az együttműködés fontosabb területei, aktuális biztonsági kérdések

Az NRC a folyamatos politikai párbeszéd továbbvitelének azon fóruma, ahol asztalra kerülhetnek még a legvitatottabb kérdések is. Vita folyt már a Balkán, Afganisztán, Grúzia, Ukrajna, Belarusz, Közép-Ázsia, a Közel-Kelet és Irak témájában, de összecsaptak már a nézetek a NATO transzformációja kapcsán, vagy éppen a rakétavédelem illetve az Európai Hagyományos Fegyveres Erőkről szóló (CFE) Szerződés kapcsán.

Bizonyos esetekben a politikai párbeszéd eredményeként közös álláspont alakult ki. Példa erre a balkáni határellenőrzés problémája (2003 februárja), Bosznia-Hercegovina védelmi reformja (2003 júliusa) vagy az ukrajnai elnökválasztás (2004 decembere).

A párbeszéd sokat jelent a gyakorlati együttműködés terén is, amire jó példa a 2005-ben meghozott döntés alapján az afgán és közép-ázsiai tisztviselők kábítószer-ellenes képzésére létrehozott project.

Az NRC-ben jelenleg tárgyalt legfontosabb kérdések, témák:

- a terrorizmus elleni harc,
  - afgán és közép-ázsiai tisztviselők kábítószer-ellenes kiképzése,
  - ISAF (az Afganisztánban működő többnemzeti erők) tranzit megállapodása,
  - Non-prolifерáció,
  - fegyverzet-ellenőrzés,
  - atomfegyverekkel kapcsolatos témák,
  - hadszíntéri rakétavédelem,
  - légtér-együttműködési kezdeményezés,
  - katonai együttműködés,
  - tengeralattjáró személyzet keresése és mentése,
  - válságkezelés,
  - védelmi reform és együttműködés,
  - logisztika,
  - katasztrófavédelem/polgári védelem,
  - tudományos együttműködés,
- az NRC munkájának szélesebb körű megismertetése.

Tekintsük át röviden a fenti témákat:

- *A terrorizmus elleni harc* legfontosabb formája a rendszeres információcsere, mélyre ható konzultáció, közös veszélyeztetettségi elemzések, közös katasztrófavédelmi tervezés, magas szintű párbeszéd a

katonai erő alkalmazhatóságáról a terrorizmussal szemben, a terrortámadások kapcsán szerzett tapasztalatok megosztása, a tudományos és műszaki együttműködés. A NATO és Oroszország a terrorizmus elleni harc keretében együttműködnek a határőrizet, non-prolifерáció, légtérellenőrzés és nukleáris biztonság területén is. 2004 decemberében az NRC külügyminiszterei átfogó terrorizmus elleni akciótervet fogadtak el, amelynek az a célja, hogy javítsa az NRC-ben az általános koordinációt és a stratégiai irányultságot.

A fentieken túl 2004 decembere óta közös kiképzés keretében orosz hadihajókat is felkészítenek a Földközi-tengeren terrorista-ellenes tevékenységben való részvételre.

- Az NRC külügyminiszterek 2005 decemberében indították el *az afgán és közép-ázsiai tisztviselők kábítószer-ellenes képzésére vonatkozó projectet* abból a célból, hogy az Afganisztánból származó kábítószer szállítását megakadályozzák. A project helyszíni képességek kiépítésére törekszik, regionális hálózat kialakítását és az együttműködés elmélyítését célozza meg. A tervben afgán, kazah, kirgiz, tádzsik, türkmén és üzbég középszintű tisztviselőkkel osztják meg tapasztalataikat az NRC tagállamok. A programot az ENSZ Kábítószer Irodájával (UNODC) együttműködésben valósítják meg.

Oroszország és Törökország afgán és közép-ázsiai szakembereket hívott meg tanfolyamaikra; szintén e két ország kihelyezett tanfolyamokat szervezett az együttműködő államokban. 2007-ben Finnország jelentette be, hogy hozzá kíván járulni a kezdeményezéshez. Összességében, 2008 tavaszáig 450 tisztviselőt képeztek ki a project alapján.

2008 áprilisában az orosz külügyminiszter és a NATO főtitkára *megállapodást* írt alá, amely arra hivatott, hogy elősegítse a NATO-vezetésű, ENSZ mandátummal rendelkező *ISAF erők részére küldött nem katonai eszközök áthaladását* az Oroszországi Föderáció szárazföldi területén.

- Az NRC-ben egyre szélesedő párbeszéd folyik *a tömegpusztító fegyverek proliferációjának megakadályozása* érdekében, amelyek eredményeként konkrét javaslatok születtek a jelenleg meglévő non-prolifерációs rezsimek további erősítése céljából. A nukleáris, vegyi, biológiai és radiológiai fegyverek elleni védelemre vonatkozó gyakorlati együttműködés fejlesztését szolgálják azok a viták, szemináriumok, amelyeken a szakértők nem csak elméleti, de gyakorlati kérdéseket is megvitatnak. Jó példa erre a 2007-ben Firenzében szervezett NRC

szeminárium, ahol a résztvevők a ballisztikus rakéták proliferációját, a nukleáris terrorizmus kérdéseit vizsgálták. A szemináriumon elhangzott vélemények bekerültek az NRC témái közé, és jelentősen hozzájárultak a téma mindenoldalú tanulmányozásához.

- Az NRC arra is alkalmas fórum, hogy a résztvevők érdemi vitát folytassanak a *hagyományos fegyverzet-ellenőrzéssel* kapcsolatos témákban, mint például az Európai Hagyományos Fegyveres Erőkről szóló (CFE) Szerződés, a Nyitott Égbolt Szerződés, vagy a bizalom- és biztonságerősítő intézkedések. Az NRC államok egyik fő prioritása az adaptált CFE Szerződés mihamarabbi ratifikálása és életbe léptetése. A szövetség aggályát fejezte ki azzal kapcsolatban, hogy Oroszország egyoldalúan felfüggesztette a szerződés végrehajtását 2007 decemberében. Annak ellenére, hogy komoly ellentét van a nézetek között, meg kell jegyezni, hogy a Szövetségesek továbbra is elkötelezett hívei a ratifikációnak. A párbeszéd folytatódik az orosz féllel az NRC-ben valamint az EBESZ-ben is.

- *A nukleáris kérdések* témájában a szakértők kidolgoztak egy fogalmakat és meghatározásokat tartalmazó szótárt, valamint megvalósították a nukleáris stratégiára és doktrínákra vonatkozó információk cseréjét. Négy nukleáris-baleset elhárítási gyakorlatot is lefolytattak: 2004-ben Oroszországban, 2005-ben az Egyesült Királyságban, 2006-ban az Amerikai Egyesült Államokban, 2007-ben pedig Franciaországban. A szakértők kölcsönös meghívása növeli az átláthatóságot, segít a nukleáris katasztrófákra adott gyors, szakszerű és egységes intézkedések kidolgozásában és erősíti a bizalmat a NATO atomhatalmai és Oroszország között arra vonatkozóan, hogy valóban képesek hatékonyan reagálni minden olyan esetben, amikor az atomfegyverek okoznának balesetet.

- *A hadszíntéri rakétavédelemben* való együttműködés azt a példátlan veszélyt hivatott kezelni, amit a telepített csapatok szemszögéből az egyre könnyebben megszerezhető, nagy pontosságú ballisztikus rakéták jelentenek. Egy 2003-ban indított tanulmány azzal foglalkozik, hogyan lehet megvalósítani az interoperabilitást a NATO szövetségesek hadszíntéri rakétavédelmi rendszerei és az orosz rendszerek között. A tanulmány mellett gyakorlatok egész sorát tartották azzal a céllal, hogy megteremtsék az interoperabilitás jövőbeni alapjait és kidolgozzák a hadszíntéri rakétavédelem közös műveleteinek mechanizmusát és szabályait.⁸

---

⁸ Törzsvezetési gyakorlatok: 2004 márciusában az Amerikai Egyesült Államokban, 2005 márciusában Hollandiában, 2006 októberében Oroszországban. 2008 januárjában számítógéppel támogatott gyakorlatot rendeztek Németországban.

- Jelentős haladást értek el a *légtér-együtműködési kezdeményezés*⁹ területén is. A kezdeményezés célja az, hogy a légtér-megfigyelés és légi-irányítás területén gyorsítsa fel az NRC országok együttműködését. Másik fontos cél az átláthatóság, a kiszámíthatóság és a kollektív képességek fejlesztése a terrorizmus elleni harcban.

A 2005-ben lezárt megvalósíthatósági tanulmány alapján kidolgozták azokat a részletes rendszer-követelményeket, amelyek lehetővé teszik a légi közlekedésre vonatkozó adatok kölcsönös cseréjét a NATO-államok és Oroszország között. A végrehajtást 2006 márciusában kezdték meg, a műszaki műveleti képességet 2007 végére sikerült elérni, a teljes műveleti képességet 2008 végére tervezik. Ezzel párhuzamosan halad a műveleti, a kiképzési koncepció valamint a jogi megállapodások kidolgozása.

Kanada, Franciaország, Görögország, Magyarország, Olaszország, Luxemburg, Norvégia, Lengyelország, Oroszország, Törökország, az Egyesült Királyság és az Amerikai Egyesült Államok megközelítőleg 5 millió Eurót fektetett már eddig ebbe a projectbe.

A légtér-együtműködési kezdeményezés rendszere négy orosz és négy NATO egységből áll. A bázisok a legtávolabbi északi pontoktól (Bodø, Norvégia és Murmanszk, Oroszország) egészen délig helyezkednek el (Ankara, Törökország és Rosztov-na-Donu, Oroszország). A NATO Koordinációs Központ Varsóban van, az Orosz Koordinációs Központot pedig Moszkvába telepítették.

- Az NRC megalapítása óta a *katonai összekötők* számát megnövelték a NATO Műveleti Parancsnokságon és a NATO Transzformációs Parancsnokságon, valamint Moszkvában is. A katonai kapcsolatok egyik legfontosabb célkitűzése az, hogy fejlődjön a NATO és az orosz erők együttműködési képessége a lehetséges jövőbeni közös katonai műveletekben. Külön program indult az interoperabilitás fejlesztésére, amelyben kiemelt helyet kap a közös kiképzés és a közös gyakorlatok. Az NRC védelmi miniszterek 2005 júniusában elfogadták a „*Politikai-katonai irányelvek az orosz haderő és a NATO nemzetek haderői közötti interoperabilitás javítására*” megnevezésű dokumentumot, amely komoly előremozdulást okozott a területen.

---

⁹ Co-operative Airspace Initiative (CAI)

Hazánk szempontjából kiemelendően fontos, hogy a NATO Moszkvai Összekötő Hivatalát 2008 májusától egy magyar tábornok, Makk László vezérőrnagy vezeti.

Másik kulcsfontosságú dokumentum a Békepartnerségi Erőkre vonatkozó Státusz-egyezmény, amelyet Oroszország 2004-ben írt alá, és az orosz Duma 2007 májusában ratifikált. Ez az egyezmény elősegíti a katonai kapcsolatok fejlesztését, beleértve a közös műveletekben vagy gyakorlatokon alkalmazott erők státuszának rendezését is, valamint az orosz logisztikai támogatást a NATO-vezetésű ISAF számára.

- *A tengeralattjáró személyzet keresése és mentése* területén végzett munka lényegesen intenzívebbé vált a 2003 februárjában aláírt keret-megállapodás óta. 2005 júniusában Oroszország részt vett a NATO eddigi legnagyobb kutató-mentő gyakorlatában („Sorbet Royal”). A gyakorlat idején szerzett tapasztalatok és a kialakított rendszerek lényegesen hozzájárultak a Kamcsatka-félsziget partjánál 2005 augusztusában végzett valós mentés sikeréhez. Oroszország részt vett a 2008-ban szervezett hasonló gyakorlaton is („Bold Monarch”).

- A NATO és Oroszország együttműködése a *válságkezelés* területén hosszú történetre tekint vissza. 1996 és 2003 között a békepartnerségi programba bekapcsolódott államok közül valójában Oroszország volt a legnagyobb hozzájáruló a NATO vezette békefenntartó műveletekhez. A Balkánon való szoros együttműködésnek kritikus jelentősége volt a viszony javításában és a bizalomépítésben.

2002 óta az NRC folyamatosan lépéseket tesz annak érdekében, hogy előkészítse a lehetséges jövőbeni együttműködést ezen a területen is. Markáns jele ennek a 2002 szeptemberében elfogadott „*A közös NATO-Oroszország békefenntartó műveletek átfogó koncepciójának politikai aspektusai*” megnevezésű dokumentum. Ez az anyag keresi a közös megközelítés alapjait, válság esetén konzultációs, tervezési, döntési mechanizmusokat dolgoz ki, valamint lefekteti a közös kiképzés és gyakorlatok főbb elveit. Mindezt a 2003 májusa és 2004 szeptembere között, három fázisban levezetett eljárási gyakorlat alatt tesztelték is.

- *A védelmi szektor reformja* területén tett kezdeményezések a haderők fejlődésére, az emberi és anyagi források kezelésére, a védelmi ipar reformjára, a védelmi reform következményeinek kezelésére és a terrorizmus elleni harc védelmi aspektusaira fókuszál. Az egyik legfontosabb project ezen a területen, amely már most komoly gyakorlati sikereket hozott, a NATO-Oroszország Átképző Központ, amely az orosz

haderőből kivált személyek civil társadalomba való integrációját hivatott elősegíteni. A 2002 júliusában Moszkvában felállított központ tevékenységét azóta kiterjesztették a régiókra is. Ez a munka ma már nem csak az elhelyezkedési lehetőségekre vonatkozó információk átadása és a munkaközvetítés, de megjelentek a palettán az átképző tanfolyamok és az angol nyelvi képzés is, éppúgy, mint kis- és középvállalkozások vezetésére való felkészítés. 2008 tavaszáig több mint 2000 volt orosz katonaszemélyt képeztek át ezen a módon. Megközelítőleg 85 százalékuknak sikerült is a központban kapott képzésnek, valamint a munkaközvetítési segítségnek köszönhetően civil elhelyezkedési lehetőséget, megélhetést találniuk.

A védelmi szektor reformja kapcsán is meg kell említenünk a korábban már tárgyalt, 2005-ben elfogadott *„Politikai-katonai irányelvek az orosz haderő és a NATO nemzetek haderői közötti interoperabilitás javítására”* megnevezésű dokumentumot. A *„NATO-Oroszország védelmi ipari, kutatási és technológiai együttműködési tanulmány”* 2005-ben indult, és a szakértők nagy reményeket fűznek hozzá.

Két tudományos kutatói helyet hoztak létre a NATO Római Védelmi Akadémiáján orosz tudósoknak, akik a védelmi szektor reformjával foglalkoznak. Ezen kívül az NRC támogatja az Orosz Tudományos Akadémia USA és Kanada Intézetében orosz tisztek részére szervezett védelmi reform tanfolyamokat.

- *A logisztika* képezi manapság a katonai együttműködés gerincét. A jelenlegi biztonsági környezet, a többnemzeti műveletekben részvételre kész erők iránti igény egyre inkább előtérbe tolja az együttműködés javításának szükségességét. Több kezdeményezés is létezik, amelyek célja a civil és a katonai logisztikai rendszerek együttműködésének fejlesztése.

Szakértői találkozók és szemináriumok próbálják megalapozni a logisztikai kérdések azonos megközelítését. Teszik mindezt a logisztikai elvek, doktrínák, szervezetek kölcsönös ismertetése útján, valamint a megszerzett tapasztalatok megosztásával. Jó lehetőséget kínálnak a gyakorlati együttműködésre az olyan területek, mint például a légi szállítás és a légi utántöltés. A már korábban említett, Békepartnerségi Erőkre vonatkozó Státusz-egyezmény ezen a területen is komoly jelentőségű.

- A NATO és Oroszország már 1996 óta együtt dolgozik azon, hogy *közös műveleti képességeket hozzanak létre a földrengések vagy árvizek okozta helyzetek kezelésére*, és hogy közösen próbálják meg előre jelezni és – ha lehet – megakadályozni a katasztrófákat. Ezen túlmenően, orosz kezdeményezésre, 1998-ban létrehozták az Euro-atlanti Katasztrófa-

elhárítási Koordinációs Központot, amely az Euro-atlanti Partnerségi Tanács (26 NATO-tagállam és 23 partner ország) államai közötti koordinálja a katasztrófa-elhárítást és a polgári védelmet.

A terrorista támadások következményeinek felszámolásához szükséges képességek kialakítása szintén a fenti témakörhöz kapcsolható, és az NRC komoly figyelmet is szentel ennek. Az Oroszországban (Bogorodszk, 2002 és Kalinyingrád, 2004) és Olaszországban (Montelibretti, 2006) megtartott gyakorlatok tapasztalatai alapján konkrét javaslatok születtek. Egy lehetséges támadás következményeinek felszámolásával foglalkozik majd a 2009-re tervezett közös törzs-gyakorlat Norvégiában.

A civil lakosság természeti vagy ember okozta katasztrófák, valamint vegyi, biológiai, radiológiai vagy sugárzó anyagokkal elkövetett terrorista támadások elleni védelmének megvalósítására 2003-ban, orosz-magyar javaslatra, kezdeményezés született, amely egy gyorsreagálású képesség kidolgozását tűzte ki célul.

- A NATO - Oroszország *tudományos és technológiai együttműködés* 1998-ban kezdődött. A NATO tudományos programjaiban minden más államnál több orosz kutató vett részt az elmúlt években. Az NRC Béke és Biztonság Bizottság égisze alatt ígéretes együttműködés alakult ki az új biztonsági kihívásokra adható közös tudományos válaszok kidolgozásában. A legfontosabb kutatási területek: robbanószerke felderítése, tömegpusztító fegyverek elleni védelem, cyber biztonság, a terrorizmus pszicho-szociális következményei, a szállítás biztonsága, környezetvédelem és öko-terrorizmus, a katasztrófák előrejelzése és megakadályozása.

- 2007-ben indult el az NRC honlapja, amely arra hivatott, hogy *szélesebb nyilvánosságot* adjon a Tanácsban folyó munkának. Folytatódik a párbeszéd arra vonatkozóan, milyen más módon lehetne javítani a politológusok, tudósok, kutatóintézetek, tudományos akadémiák és egyéb érintett szervezetek közötti párbeszédet. Az orosz közvélemény tájékoztatására a NATO Információs Irodát működtet, amelynek feladata a NATO-orosz partnerség előnyeinek megismertetése és méltatása.

A Tanács előtt álló feladatok

Átfogó módon 2006 tavaszán Szófiában értékelték a résztvevő államok az NRC munkáját: áttekintették az elért eredményeket, különös tekintettel azokra az új kihívásokra, amelyek módosíthatják az NRC munkatervét.

Ezen értékelés alapján a külügyminiszterek megállapodtak az NRC középtávú prioritásaiban és irányelvekben. Ezek a prioritások a következők voltak:

- a politikai párbeszéd szerepének növelése;
- az együttműködés erősítése az interoperabilitás, a védelmi szektor reformja, a terrorizmus elleni harc és a válságkezelés területén;
- a kölcsönös bizalom és átláthatóság erősítése;
- a non-prolifерáció területén megtalálni a leginkább eredményorientált területeket;
- fokozni az NRC céljainak, elveinek és eredményeinek társadalmi megismertetését, elfogadottságát és
- megtalálni a NATO-orosz kezdeményezések további támogatásához szükséges forrásokat.

Legutoljára 2008. június 13-án Brüsszelben találkoztak az NRC védelmi miniszterek és vitatták meg a védelmi és katonai együttműködés aktuális kérdéseit, valamint a nemzetközi biztonság egyéb fontos témáit¹⁰.

A 2006. évi értékelésre építve a miniszterek megerősítették a gyakorlati együttműködés iránti elkötelezettségüket, és ebben az összefüggésben külön is üdvözölték, hogy Oroszország felajánlja egy fregattját az év későbbi szakaszában tervezett „Active Endeavour” gyakorlatra. Az orosz fregatt harmadik ilyen jellegű alkalmazását a NATO tengeri terrorista-ellenes műveletében a miniszterek a műveleti együttműködés kiváló példajaként említették és az NRC terrorizmus elleni harc iránti elkötelezettsége jeleként értékelték.

Jóllehet elismerték, hogy az NRC még mindig nem érte el maximális teljesítő képességét a gyakorlati együttműködés terén, a miniszterek meglepedéssel nyugtázták a hadszíntéri rakétavédelem területén megvalósult pozitív lépéseket, a civil légtér-együttműködési kezdeményezés kezdeti műveleti képességének kialakítását, valamint a logisztikai interoperabilitás fejlesztése érdekében tett erőfeszítéseket. A miniszterek megerősítették azt a szándékukat, hogy mielőbb befejeződjön a légi szállítási keret-megállapodás kidolgozása, amely lehetővé tenné az Oroszországi Föderáció jelentős légi szállítási kapacitásának igénybe vételét a jövőbeni közös műveletekben. A legfelsőbb védelmi vezetők üdvözölték a tengeri kutatás és mentés terén elért eredményeket, különös tekintettel arra a tényre, hogy Oroszország sikeresen vett részt a „Bold Monarch '08” kódnevű tengeralattjáró mentési gyakorlaton.

¹⁰ Chairman's statement: Meeting of the NATO-Russia Council in Defence Minister's session in Brussels

A miniszterek jóváhagyták az NRC hosszú távú védelmi és katonai-együttműködési elképzeléseit¹¹. A dokumentum a gyakorlati együttműködésre vonatkozó irányelvek rendszerét tartalmazza az elkövetkező 10-15 évre. A vezetők jóváhagyták még a 2007-2008-ra vonatkozó interoperabilitási beszámolót és megbízták az NRC-t a felmerült problémák elemzésével és elhárításával.

A miniszterek a nemzetközi biztonsági kérdések egész sorát vitatták meg, beleértve Afganisztánt, a CFE Szerződést, a rakétavédelmet és a nyugat-balkáni helyzetet. Jóllehet be kellett ismerniük, hogy több kérdésben ellentétesek az álláspontok, megerősítették az NRC konstruktív szerepét a problémás kérdések megoldásában. A miniszterek kifejezték közös érdekeltységüket a béke és stabilitás megteremtésében Afganisztánban. Ennek tükrében üdvözölték az ISAF orosz szárazföldi területen át történő támogatására kötött megállapodást, valamint az afgán és más közép-ázsiai tisztviselők kábítószer-ellenes kiképzésére vonatkozó project folytatását.

*

A NATO-Oroszország Tanács a hidegháború lezárása után alakult tárgyalási fórum, ahol – korábban elképzelhetetlen módon – a szövetségesek és Oroszország a közös érdekekre, közös fenyegetettségekre együttes választ próbálnak találni. E válaszokat kizárólag a hatékony együttműködés – sokszor rögzös – útján lehet csak megfogalmazni. Több, szkeptikus megfigyelő inkább „látszat-tevékenységnek” titulálja az NRC munkáját. Vitathatatlan, hogy sok, szinte antagonisztikusnak tűnő ellentét terheli az adott kapcsolatrendszer, ugyanakkor nem vonható kétségbe a politikai párbeszéd folytatásának szükségessége, amelynek jelenlegi egyik legjobban szervezett formája az NATO-Oroszország Tanács. A katonai együttműködés gyakorlati eredményei – még ha lassabban is az elvárhatónál – közelítik a haderők közös alkalmazhatóságát, erősítik a bizalmat, növelik az átláthatóságot.

---

¹¹ NRC Long Term Vision for Defence and Military Cooperation